

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto
hare@intermin.fi ja maahanmuutto-osasto@intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ

19. 08. 2014

INRIKESMINISTERIET

Lausuntopyyntö SM008:00/2012

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA HAKEVAN VASTAANOTOSTA ANNETUN LAIN JA ULKOMAALAISLAIN 52 B JA 52 C §: N MUUTTAMISESTA

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö (jäljempänä säätiö) kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Sisäministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on vahvistaa ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän asema ja tehtävät laissa, jotta ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta tulisi ennustavampi ja läpinäkyvämpi sekä vastuunjaoltaan selkeämpi kokonaisuus.

Keskeisemmät muutokset liittyvät ihmiskaupan uhrien auttamisen aloittamiseen ja päättymisen määrittelyyn sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamiseen. Monilta osin on kyse voimassa olevan käytännön nostamisesta lain tasolle. Muutosten tarkoituksena on vahvistaa ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän asema ja tehtävät laissa, jotta ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän asema ja tehtävät laissa, jotta ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta tulisi ennustavampi ja läpinäkyvämpi sekä vastuunjaoltaan selkeämpi kokonaisuus, jossa uhria suojellaan ja uhrien ihmis-oikeudet ja yhdenvertainen kohtelu turvataan.

Keskeiset ehdotukset

Säätiö pitää tärkeänä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kehittämistä siihen suuntaan, että kaikki ihmiskaupan uhrin saavat yhdenvertaisesti oikean ja tarvitsemansa avun riippumatta siitä, onko heillä Suomessa kotikunta vai ei, ja että auttamisen jatkuvuus turvataan. Hyvää on myös se, että järjestelmän kehittämisen lähtökohtana on ihmisoikeusperustaisuus ja uhrikeskeisyys. Säätiö pitää myös erittäin tärkeänä, että kansallisen ihmiskauppakoordinaattorin johdolla kehitettäisiin valtakunnalliset indikaattorit ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi, joita tunnistamisesta vastaavien viranomistahojen lisäksi myös järjestöt käyttäisivät. Valtakunnallisten indikaattorien avulla ihmiskaupan uhrin tunnistamista voidaan parantaa merkittävästi.

Terveydenhuoltopalvelut (26 §)

Säännöksen mukaan tilapäistä suojelua hakevalle lapselle ja ihmiskaupan uhrille, joka on lapsi, ja jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa annetaan terveydenhuoltopalvelut samoin perustein kuin henkilöille, joilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Säätiö pitää tärkeänä, että myös ilman oleskulpaa oleville täysi-ikäisille olisi turvattava terveyspalvelut, ei siis vain lapsille, koska kyseessä on erittäin haavoittuva ihmisryhmä.

Säätiön näkemyksen mukaan on myös ongelmallista, että ihmiskaupan uhrien erityistarpeet voivat olla heihin kohdistuvan vakavan psyykkisen, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan vuoksi olla niin vaativia, että hoitosuhteissa tarvitaan sellaista erityistä tietämistä ja osaamista, mitä julkisen terveydenhuollonyksiköissä ei ole tarjolla eikä kaikilla paikkakunnilla ole tarvittavia ostopalveluja hankittavissa. Tämä saattaa asettaa uhrit eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen huolimatta siitä, että muodollisesti palvelut on järjestetty kaikille samoilla periaatteilla.

Lasten osalta tilanne on vielä haastavampi. Monet lapset ovat jo ennen ihmiskaupan piiriin joutumistaan saattaneet elää sellaisissa olosuhteissa, joissa he ovat joutuneet sopeutumaan siihen, että heidän tarpeensa eivät ole tulleet huomioiduksi turvallisuutta tuovalla ja kehitystä edistävällä tavalla. Suositeltavaa olisikin, että kaikille ihmiskaupan piiriin joutuneille lapsille tehtäisiin jo alkuvaiheessa asinatuntijan arvio psyykkisen tuen tarpeesta. Alaikäisen psyykkisen kehityksen vaiheita ajatellen tämä olisi paitsi inhimillisesti arvokasta että myös kustannustehokasta mahdollisuutena terveempään kasvuun ja aikuisuuteen.

Auttamisjärjestelmän tehtävät (33 §)

Säätiö pitää tärkeänä, että auttamisjärjestelmän tehtävät on määritelty selkeästi, mutta haluaa samalla korostaa perustettavan asiantuntijaryhmän merkitystä. Esityksessä Joutsenon vastaanottokeskuksen johtajalle annetaan liikaa valtaa ottaa tai poistaa asiakas asiakasjärjestelmästä. Monialaisen asiantuntijaryhmän merkitystä tulisikin korostaa enemmän kuin vain tarpeen mukaan.

Tolpumisaika ja sen oikeusvaikeusvaikutukset (36 §)

Kohdan 4 momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että harkinta-ajasta henkilölle, jolla ei ole oikeutta oleskella maassa laillisesti, säädetään ulkomaalaislain 52 b ja 52 c §:ssä. Ulkomaalaislain sääntelyä ehdotetaan esityksessä muutettavan siten, että auttamisjärjestelmä voisi antaa harkinta-ajan laittomasti maassa oleskelevalle ihmiskaupanuhrille, joka on otettu auttamisjärjestelmään. Säätiö pitää ehdotettua muutosta tärkeänä ja perusteltuna ja pitää hyvänä, että samaa harkinta-aikaa esitetään myös ilman oleskelulupaa oleville.

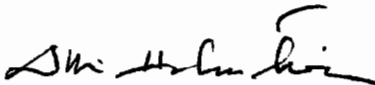
Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudellisista vaikutuksista on todettu, että esityksellä nostetaan lain tasolle nykyistä käytäntöä, eikä sillä ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Säätiö pitää kuitenkin tärkeänä, että toimintaan liittyvät kustannusvaikutukset selvitetään ja tehtävien toteuttamiseksi riittävät varat varataan myös valtiontalouden kehyksiin. Muussa tapauksessa lakiesitys ei ole sellaisenaan toteutettavissa.

Säätiö toteaa vielä, että osa ihmiskaupanuhreista ovat myös kidutuksen uhreja, joita hoidetaan mm. säätiön ylläpitämässä Kidutettujen kuntoutuskeskuksessa sekä Joutsenon vastaanottokeskuksessa. Säätiö pitääkin erittäin tärkeänä, että Joutsenon vastaanottokeskuksen ja Kidutettujen kuntoutuskeskuksen kaltaisia asinatuntijayksiköitä hyödynnetään ihmiskaupan uhrien hoidossa myös tulevaisuudessa.

Lopuksi säätiö pitää tärkeänä, että sisäministeriö laatii lain muutoksista soveltamisohjeet ja järjestää ihmiskauppaan liittyvää muutakin koulutusta tarpeen mukaan.

Helsingin Diakonissalaitos

Olli Holmström

Säätiön johtaja

Puh. 09-7750 4402, 050-483 6313

olli.holmstrom@hdl.fi